

A m. kir. 4/Vl. népfelkelő zászlóalj a

10ik

ISONZÓ CSATÁBAN

Megírta 1934-ben

vitéz CSETHE JÓZSEF
sz. k. v. őrnagy

Megjelent a „4-esek Fegyverben”
című emlékalbumban, 1935.

Budapest, 1935

Közlekedési nyomda V. Légrády Károly u. 9.
24713

vitéz Csethe József sz. k. v. őrnagy «,

A m. kir. 4 VI. népfelkelő zászlóalj a 10-ik Isonzó csatában

A VI. népfelkelő zászlóalj megalakításának időpontja és 1916 október előtti beosztása előttem ismeretlen. 1916 októbertől 1917 május hó 19-ig az Isonzó partján a *Pláva-Globna* szakaszon volt egy és ugyanazon állásban közvetlenül a — 62-ik hadosztályhoz tartozó — 121-ik dandár kötelékében, ahol mintegy 2000 lépés kiterjedésű frontot tartott megszállva és pedig két század volt az első vonalban, egy század közvetlenül az első vonal mögött (zlj.-tartalék), egy század a második vonal mögött mint dandártartalék. A legénység tekintettel arra, hogy kiegészítését nemcsak a nagyváradi 4-ik ezred pótzászlóaljától, hanem a lugosi 8-ik és a kassai 9-ik ezred pótzászlóaljától is kapta, teljesen kevert volt, 55—60% lehetett magyar, 25—30% oláh és 10—15% tót. Én 1917 február elején lettem a déli harcterről a zászlóaljhoz beosztva.

Egy véletlen folytán a sors úgy akarta, hogy a zászlóalj ebben az állásban érje meg a 10-ik Isonzó-csatát s ezzel a csata dicsőséges kimenetelére döntő befolyást gyakoroljon.

Hogy ezt kellőképp elbírálni és méltányolni tudjuk, ismernünk kell az Isonzó melletti akkori hadállást. Ugyanis az Isonzónak ezen a szakaszán a *Pláva-i hídfő* volt az egyetlen pont, ahol az Isonzó keleti partján a 383-as magaslaton vezetett az olaszok állása, mint az 1. vázlaton látható. A 383-as magaslat tetején a mi állásaink az olaszokétól 20—25 lépésre voltak. Az olaszok részére önmagától adódott, hogy a keleti parton lévő 383-as magaslatnak a birtokában a fő áttörési pont gyanánt ezt a szakaszt szemelték ki, mert közvetlen az Isonzó partjától meredeken cca 300 méter magasán kiemelkedő magaslat lehetővé tette, hogy az Isonzón két hadihídon tartsák fent az összeköttetést a túlsó parton tovább haladó álla-

saikkal. Itt fedetten nagyobb erőket hozhattak át erre az oldalra, mert a meredeken emelkedő hegy miatt ezeket a hidakat tűz alá venni nem lehetett. A hadi Hofer-jelentésekben említett Plavai hídfő alatt ezen 383. magaslát értendő.

A kép baloldalán a Pláva-i hídfő 383 -y magaslát. Az olasz állások a magaslát lábánál fekvő Globna község előtt az Isonzónál kezdődve a meredek magaslát oldalán húzódtak fel a tetőre.

A zászlóaljunk állása ezen magaslát északi lejtőjétől kezdődött s a mi állásunkból főleg¹ gépfegyvereink tartották a magaslátot hatásos tűz alatt s a Globna felé eső előterepét pedig a gránát- és aknavetőinkkel uraltuk.

Az állásokat (1. és 2. vonalat) a zászlóalj maga építette ki s ez tekintettel a kizárólagos sziklatalajra és azon körülményre, hogy azokat az Isonzó

Állásunk egy részlete.

túlsó partján húzódó hegláncról az olasz tüzérség állandóan a leghatásosabb tűz alatt tartotta, gyenge létszámunk mellett nagy teljesítménynek volt mondható. Az állások részletét egy fényképen is bemutatom.

Az első vonal már túrhetően ki volt építve, úgyhogy a pergőtűzek alatt a legénység kisebb-nagyobb kavernákban helyezkedhetett el. A 10-ik Isonzó-csata előtt alig 6—8 nappal lett teljesen készen cca 100 ember befogadására a balszárnyon egy nagy kaverna (X. számú), mely éppen a legnehezebb időben, a hat napig tartó pergőtűzben igen nagy szolgálatot tett. Érdekes megemlíteni, hogy ezen az egyetlen kavernán szakadatlan éjjel-nappali munkával 8—8 órai felváltás mellett 80-as turnusokban hat hónapig dolgoztunk. Ennek a kavernának három kijárata volt, melyből kettőt ezen 10-ik csata alatt a nehéz olasz tüzérség bedöntött, úgyhogy az utolsó napokban már csak egy kijáratot használhattunk.

Az X-es kavernák főbejárata. 1. Palkovits hadnagy, a zászlóalj utászszakaszának parancsnoka, a kaverna tervezője. 2. Csethe százados. 3. Orosz Béla fhdgy. századparnokok.

A zászlóalj állását mintegy 2000 lépés kiterjedésben a 2-ik század (Orosz Béla főhadnagy) és a 4-ik század (Csethe J. százados) tartotta megszállva, melyből a kritikus balszárnyon lévő század fegyverlétszáma az offenzíva kezdetén is csak 63 ember volt.

A vonalnak ezen a szakaszon is rendkívül gyér megszállását a mi hadvezetőségünk is veszélyesnek tartotta, felváltásunkat el is rendelte, ennek

május 14-én éjjel kellett volna megtörténni. Ez azonban a május 12-én reggel 5 órakor megkezdődött általános pergőtűz miatt már nem történhetett meg.

A zlj.-parnok Steer Gábor százados volt, aki éppen a felváltás megbeszélése végett 11-én éjjel elindult a dandárparsághoz, így az offenzívát bevezető pergőtűz idejében ideiglenesen én voltam a zlj.-parnok.

Tehát annak a véletlennek — hogy az offenzíva felváltásunkat két nappal megelőzte — volt köszönhető, hogy a zlj. ezt a nagy csatát eredeti állásaiban vívhatta meg, ahol már úgyszólván nemcsak minden követ ismert, hanem annak az Isonzóig terjedő előterepét is. Ennek tudatában semmi kétségünk nem lehetett afelől, hogy egy új csapat, bár lett volna létszámban a miénknek többszöröse, a teljesen ismeretlen helyzetben nem tudta volna úgy megőrizni lélekjelenlétét s nem lett volna képes úgy megállani a helyét, mint mi. A 10-ik Isonzó-csatának olasz kudarcában döntő szerepet töltött be zászlóaljunk, mert nem lehet kétséges, hogy ennek a szakasznak a megtartása akadályozta meg őket a hozzánk csatlakozó s tőlünk délre levő — az egész környéket uraló — 611-es Kuk és Vodice magaslatok elfoglalása dacára a további eiőnyomulásukban.

¹ Az itt folyó harcoknak döntő jelentőségére élesen rávilágítanak az akkori Hőfer-jelentések, melyekből mindjárt a *május 15-ki* az alábbiakban tesz említést: „Az ellenség több mint 40 km-nyi arcvonal szélességben számos helyen támadt állásaink ellen. *Leghevesebben folyt a küzdelem Pláva vidékén.*”

Május hó 16-án: „Az olaszok újból több erős rohamot intéztek a Pláva-i és Zagora-i magaslatok ellen, A Kukon az ellenség átmenetileg tért nyert, de elkeseredett kézitusában ismét elűztük.”

(A Zagora-i magaslatok a hozzánk csatlakozó s tőlünk délre eső állásaink, melyhez a 611. Kuk is tartozott).

Május 18-án: „A Piávátói északkeletre a Kuk magaslatot tegnap reggel 2 napi váltakozó és legnagyobb elkeseredéssel vívott harcok után feladtuk.”

Május hó 19-én: „Az eddigi eredmény, amelyet bátor Isonzó-csapataink ellen már egy hete folyó harcokban az olaszok elértek, csupán a Pláva-i hídfő állásunknak alig 2 kilométernyi körzetre terjedő kiszélesítéséből áll.”

Tehát ez a 19-iki Hofer-jelentés igazolja, milyen jelentőséggel bírt a 10-ik Isonzó-csatára azon körülmény, hogy a Pláva-i hídfőállásnak csak a déli oldalán tudtak tért nyerni, mert az északi oldalon zászlóaljunk szilárdan megtartotta mindvégig, illetve a harcok teljes ellankadásáig állásait s ezért a déli oldalon elért sikereiket sem tudták kihasználni.

A Hőf er-jelentésekkel szemben *az olasz jelentés* már 15-én bejelenti, hogy a Kuk-ot elfoglalták, míg 17-én ezt mondja: „A Pláva magaslaton (383. sz.) és környékén kisebb ellenséges támadásokat visszautasítottunk. A Kuk hegyének egész sziklafala szilárdan birtokunkban maradt.”

Tehát a Pláva-i 383. magaslatot már az olaszok is megemlítik, amiből látható, hogy ennek a helynek nagy fontosságot tulajdonítottak. Akkor talán

még nem is gondoltak arra, hogy ezen a ponton akad meg az egész offenzívájuk. Különben is jellemző, hogy oly nagy előkészületekkel megkezdett offenzívájuk ötödik napján a Pláva-i hídfőnél folyó harcokról már csak azt jelenthették, hogy kisebb ellenséges támadásokat visszautasítottak.

A Kuk-nak elvesztését Hofer csak 18-án ismeri be, holott már 14-én elvesztettük s ezt az olasz jelentés már 15-én bejelenti. Tehát *ettől az időtől volt a mi állásunk hadászatiilag tarthatatlan*, mert állásainkat a Kuk-ról hátulról is tűz alatt tartották, élelmezési vonalainktól el voltunk zárva, csak a nálunk lévő tartalékadagokból éltünk, lőszerkészletünk is, — főleg aminek legnagyobb hasznát vettük — gránát- és aknavetőkészletünk erősen leapadt, úgyhogy azzal igen takarékoskodni kellett. A mögöttünk levő Rohot patak völgyében, — ahol a tisztai konyhánk is volt — már 16-án olasz járőrök cirkáltak. Mindezek dacára állásainkban semmi kétségbeesés nem volt látható. Az elkeseredés csak akkor lett úrrá rajtunk, amidőn 19-én azt a parancsot kaptuk, hogy első állásainkból vonuljunk ki az úgynevezett „R” (Rückhaltstelle) állásba. Visszafojtott fájdalommal szedtük össze holmijainkat, úgyszólván az utolsó szegig s éjjel 3—4 óra között észrevétlenül a legnagyobb csendben, határtalan önfegyelmet tanúsítva hagytuk el dicsőségünk színhelyét.

Ezen általános ismertetés után a második vázlaton bemutatom a zlj. elhelyezését és felidézem a 7 napig tartó élet-halál küzdelemnek egyes mozzanatait.

A május hó 12-én reggel 5 órakor megkezdett óriási méretű pergőtűz után — mint már előbb is megemlítettem, semmi kétségünk nem lehetett aziránt, hogy a nagy offenzíva vette kezdetét.

A pergőtűz egész nap változatlan hévvel tombolt, úgyszólván másodpercenként robbantak a legnagyobb gránátok, aknák állásaink felett, de még

8 mm aknavető (Luftminenwerfer). 1. Orosz Béla főhadnagy. 2. Csethe százados.
3. Krammer Hugó főhadnagy.

ebben a rettenetes zajban is külön megéreztek a 3 mázsás aknák irtózatos detonációját.

A balszárny századparancsnok kavernájának bejárata (VI. a.) megerősített oldalfalakkal. 1. Orosz Béla főhadnagy. 2. Csethe százados. 3. Krammer Hugó főhadnagy.

Ebben a fülsiketítő — enyhe szót használva — pokoli zsvajban fogtam hozzá délután a zlj.-párnoki fedezék mellett lévő s segélyhelynek kinevezett kavernában egy parancs megírásához azzal a szándékkal, hogy azt sokszorosítva — amint az az éj folyamán lehetővé válik — az állásokban minél több példányban szétosztassék.

Olasz fogoly kihallgatása a zászlóaljparancsnokságnál az offenzíva előtt néhány nappal. 1. Csethe százados. 2. Zahuranetz Károly hadnagy zászlóalj segédtsízt. 3. Dr. Bálint Béla főorvos, zászlóalj orvosa. 4. Krammer Hugó főhadnagy. 5. Olasz fogoly.

Ezen parancs, melynek egy eredeti példánya ma is birtokomban van, teljes szövegében így hangzott :

M. kir. VI/If- nép f. gy. zlj. parsága.

116. SZÁMÚ ZLJ. NAPI PARANCS.

*Tábori posta 230. 1917 május hó 12-én, a 10-ik Isonzó-csata első napján,
délután 7 óra 30 perckor.*

Hivatásunk legkomolyabb percei elkövetkeztek, aljas ellenségünk utolsó kétségbeesett kísérlettel akar még magának némi előnyt biztosítani s ügylátszik, a mi szakaszunkat választotta ki fő áttörési iránynak. Hogy e legutolsó erőfeszítése is kudarcot valljon, most egyedül csak tőlünk függ.

Legfontosabb, hogy senki se veszítse el idő előtt türelmét. Szívünk, eszünk maradjon meg végső percig a helyén, hogy utolsó pillanatban — két karunkat is hozzávéve — megfelelően helytálljon. Nemcsak otthon maradt aggódó családunk, feleségünk, gyerekeink szeme csüng e pillanatban rajtunk, hanem megfeszített idegekkel nézi, lesi, várja hőstettünket az egész hazánk, sőt az egész világ.

Be kell bizonyítanunk, hogy nemcsak Isonzó hősei, de becsületes örök is tudunk lenni.

A jó Isten áldását kérjük dicsőséges munkánkra.

* * *

Figyelmeztetem a tiszteket és legénységet az ellenség azon módszerére, hogy a pergőtüzet a mi megtévesztésünkre többször félbe fogja szakítani, ilyenkor a csapatnak egyharmad része szállja meg azonnal az árkot, a többi a kavernákban marad készenlétben és csak akkor rohan azonnal mindenki előre meghatározott helyére, ha az ellenséges gyalogság tényleg kibújt árkai-ból. Múlt évi sikerét az olasz csak annak köszönhette, hogy ilyen csellel sikerült megtéveszteni gyalogságunkat, ki már nem hitt komolyan támadó szándékában.

Arra különösen kell vigyázni, hogy támadás pillanatában nem szünteti be teljesen a tüzet, csak a legelső vonalról hátrább helyezi, különösen nehéz aknákkal folytatja, melynek erős hangja könnyen tévedésbe ejtheti a kavernákban lévő — nem egészen pontosan figyelő — gyalogságot. Ez tehát meg ne történjen. A figyelő szolgálatért elsősorban a kavernaparancsnokok felelősek.

Ha valahol mégis megtörténne, hogy az árok egyes részeibe sikerülne olaszoknak betennie a lábát, ez az árokész jobbról és balról földdel, kövel, megtöltött homokzsákokkal azonnal elzárandó. Meg kell akadályozni, hogy az árok hosszában tovább nyomulhasson. Ilyen árokésznek aztán elsősorban az előterepét kell tűz alatt tartani (aknák, kézigránát, gépfegyver stb.), hogy

megakadályozzuk nagyobb erők benyomulását. Ha ezek izolálva maradnak, a rendelkezésre álló tartalékok (jobb-, balszárny és középen) igénybe vételével kell megsemmisíteni.

Ezen parancs minden kavernában több példányban szétosztandó.

Elig. d. u. 10 óraker.

Csethe József g kszk

Ezzel a paraccsal, — mely az éj folyamán minden kavernába el is jutott — amint utólag megnyugvással értesültem, tényleg elértem azt a célt, hogy a tisztek és legénység egyaránt az első kábultságból felocsúdva, már nyugodtabban várták a biztosan bekövetkező gyalogsági támadásokat.

A pergőtűz egész éjjel és a következő napon is változatlan hévvel folytatódott. 13-án éjjel visszaérkezett Steer százados zlj-parnok s elmondta, hogy nem tudott már a dandárhoz eljutni a közben megindult pergőtűz miatt.

Miután a zlj-parságot így ő ismét átvette, nekem azt a parancsot adta, hogy menjek le az első állásba s ott vegyem át a balszárnyon a parancsnokságot. Parancsnokságom alá rendelte a 4-ik századot, melynek amúgy is én voltam a parancsnoka és a X. kavernában lévő tartalékszázadot.

Én 14-én a hajnali szürkületben elindultam a még mindig tartó pergőtűzben egy küldönc kísérelével. Most már nemcsak gránátokkal, hanem srappal is lötték az állást. Küldöncöm Berdenik Péter útközben meg is sebesült, így egyedül jutottam el 5 óra 30 perckor a X. kavernába.

Miután utam az első álláson vezetett végig, útközben minden kavernába benéztem és megnyugvással győződtem meg embereink bizakodó hangulatáról, ahol ijedt arcokat láttam, néhány lelkesítő és biztató szó megtette a kellő hatást, már magában az is lelkesítőleg hatott reájuk, hogy a pergőtűz alatt jelentem meg közöttük.

14-én délután 2 óraker megkezdte az olasz gyalogság a támadást, közvetlenül ide összpontosított erős tüzérségi tűz után a 383. magaslaton s nagy tömegben ereszkedett le a magaslat felénk néző oldalán. Fogarassy zászlós a X. kavernából a géppuskával tűz alá vette a sziklák között előnyomuló olaszokat, épúgy, mint a IX.-nél lévő géppuska s köztük szemmel láthatólag óriási pusztítást végzett. Én rögtön zárótűz alá vétettem az előterepet is, így újabb erők előre nem juthattak. Természetesen a gyalogság (4-ik század 3. és 4. szakasz) tüze is ugyanilyen hatásos volt. Kis idő múlva megindult a mi tüzérségi tüzünk a 383-as magaslatra, mely alatt láthatólag minden elpusztult. Azután előretörték a magaslat tetején az 52-esek és tőlünk jól látható kézitusában visszaverték az odáig jutott olaszokat. Később a magaslat lejtőjén még mozgolódás látszott, egyes kisebb csoportok a bozótban bujkáltak, kiket a mieink részint géppuskával, részint gyalogtűzzel elpusztítottak. Délután 6 óraker új olasz támadás indult a magaslaton. Ezeket először szintén Fogarassy géppuskája űzte vissza, kevésre reá a tüzérségünk is kintően lőtte, — így ezen az oldalon az olasz rövidesen teljesen elpusztultnak látszott. 8 óraker már az 52-esek a magaslat tetején előre-hátra szabadon jártak s egyenként szedték össze a még ott talált olaszokat.

Ezenkívül figyelőink 5 óra tájban jelentették, hogy a Globna-völgyben az ellenség nagyobb tömegben húzódik felénk, de ezeket gyalogsági-, géppuska- és aknatűzzel visszaűztük. Ekkor kilőttünk 14 aknát és gránátot. 6 óra tájban ismét előbújtak, ekkor kilőttünk 27 aknát és gránátot, mire a további előnyomulás egyelőre ismét megakadt. Szürkületkor harmadszor is megkísérelték Globnából az előretörést, de az idejében alkalmazott akna stb. tűz által ezt is megghiúsítottuk.

E három előretörési kísérlet világosan mutatja, hogy az ellenség a 383-as magaslatra irányított támadással egyidejűleg, illetve összefüggően állásaink balszárnya ellen is határozott támadást akart végrehajtani.

Az éber figyelőjárőreink állásaikból kilopózva állandóan lestek a z olasz állásokat. Egy ilyen jelentés éjjel 2 órakor : „Germán őrzető jelenti, hogy az olasz állások közelében tartózkodik. Rátüzeltek. Az olaszok árkaikban vannak. Germán még kint tartózkodik. Partos hadnagy”.

A tartalékszázadtól 2 szakasz (Gajzágó zászlós) ezen a napon 5 órakor a 383-as magaslat megerősítésére rendeltetett, az éjt ott töltötték s a harcban résztvettek. Halott Vince szakaszvezető, sebesült Berger sebesültvivő. Éjjel felváltotta őket a kiképzés alatt hátrább volt rohamszakasz, melyben a mi zászlóaljunktól is volt 10 ember Zappert hadnaggal. Egy nap múlva ez a 10 ember is visszajött a zászlóaljhoz. Úgy a két szakaszunk, mint Zapperték dicséretben részesültek.

9 óra 15 perckor a szomszédos 52-es századparancsnok telefonon jelentette nekem, hogy századának közepén az olasz betört és kér segítséget. A tartalékból egy szakaszt kirendeltem, azonban 9 óra 45 perckor jelentette, hogy már végzett velük.

Ezen az éjjelen én kértem a tartalékszázadtól két szakasznak az első vonalba való lerendelését. Az ellenséges tüzérség az éj folyamán is állandóan, de szórványosan tűz alatt tartotta állásainkat.

Állásunkban a tüzérségi figyelő szolgálatot Réczey Miklós tüzérhadnagy (a Bavnén lévő cs. és kir. 15 cm tarackütegből) látta el és irányította nagy buzgalommal és lelkiismeretességgel.

A 15-én reggel írott jelentésemben még megemlítettem, hogy az élelmi-szertartalékkészlet (pergőtűz) nagyon fogy, mert az egész századot, mely a tartalékállásból lett hozzánk leküldve, ebből láttam el. Kétszersült már tegnap nem volt, ami kevés volt, az élvezhetetlen. Puskalétszám 4-ik század 63, tartalékszázad 107. Ma reggel Sávoly hadnagy 9 emberrel és egy tisztiszolgával bevonult Dragovicéről baj nélkül.

Részletek a 15-ikei esti jelentésemből :

„15-én délelőtt viszonylagos csend, az ellenséges tüzérség jobban a hátsó terepet lötte, nálunk csak a VI. és VI/a. kaverna között vágott be néhány nehéz (24 centiméter) gránát, állásainkat végigjártam d. e. 7—9-ig és d. u. 5—8-ig. Legénység hangulata bizakodó. Az előterepen járőreink egész éjjel kint lesznek.”

A 383-as magaslaton d. u. 2 órakor ellenséges gyalogság nyomult előre. Amint az olaszok felbukkantak, a mi két gépfegyverünk (a IX. és X.-nél) rögtön akcióba lépett és úgy az előnyomulásban, mint a rendetlen visszavonulásban — az időközben megkért tüzérségi tűzzel párosulva — szemmel látható nagy veszteséget okozott nekik. 2 óra 30 perckor ugyanott új ellenséges gyalogsági támadás indult meg, gépfegyvereink és tüzérségi tűzünk azonban nagy veszteséget okozva, rendetlen menekülésre kényszerítette őket. Alig menekült el az olasz gyalogság, 2 óra 50 perckor ellenséges tüzérség zúdított a magaslatra fél óráig tartó rendkívül erős tüzet.

16-án közvetlen gyalogsági támadás nem zavart bennünket. Ez alatt állásainkat, futóárkainkat a kötörmelékektől kitisztítottuk, telefonvezetékeinket kijavítottuk.

Zahuranecz hadnagy, zászlóalj-segédtsízt ma azt írta: „Vodicénél erős harcok vannak, úgylátszik, hogy Baske felé akarnak előnyomulni, onnan pedig a Jelinekre, ez persze nagy baj lenne. Már a Rohot patakhoz is leereszkedtek az olaszok. Egy nagystílu ellentámadásnak kell az éjszaka lenni. Velünk szemben Bersaglieriek vannak. Általában nagyon bonyolult a helyzet, több mint bizonyos, hogy a mi részünkön még csak most fognak megindulni a komolyabb dolgok. Ellenség már tüzérséget vontat fel a Kukra, no és akkor pont a hátunkba fog perzselni. Délután erős csapatmenetelést lehetett konstatálni Zagora felől Plávára. Ez mindenesetre nekünk is szól.”

Tüzérségi tüzet több megszakítással ma is kaptunk, mely a déli órákban % óráig a balszárnyszázad körletén belül igen erős volt. Különösen a IX. és X. kavernák között az állást nagyon megrongálta. A X-es két új kijáratának oldalfalát bedöntötte. Azonkívül egy gránát a VI/a. kavernának a belsejében robbant, miután a kijárat előtti mellvédet átütötte és a bennlévők közül meghaltak (Ács őrmester jelentése) : Halász János szakaszvezető, Palotás János őrzető, Torna Trifun népfelkelő ; megsebesültek : Sipos Mihály tizedes, Tamás Lugin népfelkelő; sértetlen csak 3 ember maradt. Bary törzsőrmester, szakaszparancsnok kért a szürkület beálltakor — tekintettel szakaszának csekély létszámára (élelmezési létszám 17, fegyver létszáma 15 volt) a halottak és sebesültek elszállítására a tartalékból 12 embert.

Kivonat a 16-iki esti zászlóaljparancsból: „Egész zászlóalj rajvonásban van, nekem tartalékom nincs. Legszívósabb ellenállás. Századcsoporttartalékok az ellentámadásra feltétlenül úgy saját századkörletükben, mint a szomszédnál is mindig készen legyenek. Az állásba betört olasz a merészen ellentámadó még kis csapatnak is szívesen megadja magát. Visszanyomulók után merész járőrök küldendők az előterep megtisztítása céljából. Foglyok haldéktalanul egész kis fedezettel ideküldendők. Élelmezés aligha lesz, vonatunk valószínűleg már nincs Dragovicén. Takarékoskodni. Legújabb hírek szerint a Kuk ismét birtokunkban van, jobbról a helyzet nem változott.”

Ezen az éjjelen különben már a szomszédos 383-as magaslaton lévő 52. ezredbeli századparancsnokkal összeköttetésem nem volt, így a magaslat

felénk eső lejtőjén maradt két szakasz az én parancsnokságom alá rendeltetett.

Éjjel 2 órakor a 4-ik század 3-ik szakaszparancsnokától, Partos hadnagytól és az aknavetőosztág parancsnokától Vágó hadnagytól az alábbi együttes jelentést kaptam: „Jelentjük, hogy 1 óra 30 perckor a mozgójárőr jelentette, hogy az olaszok a völgyben nagyobb tömegben jönnek felénk. Azonnal zárótűzet kértünk a tüzérségtől és aknavetőkkal, géppuskával erős tűz alá vettük a völgyet és az olaszok állását két helyen felgyújtottuk, a 3-ik és 4-ik szakasz hatásos tüzeléssel támogatta az oldalazó állásból a támadás elhárítását s azok mint az újabban kiküldött járőr megállapította, árkaikba vonultak vissza.”

Egy feljegyzésem szerint halálmegvető bátorsággal végrehajtott járőr-szolgálatért kitüntetésre lett felterjesztve: Szabó tizedes, Germán őrvezető és 3 honvéd.

17-én a helyzet változatlan. A zlj.-segédtsizttől csak ezt a pár soros értesítést kaptam: „A helyzet nem nagyon kedvező. A Kuk teljesen az olaszoké. Amint a zajból hallani lehet, már a Rohotban puskáznak. Egyebet nem tudunk még, hogy lesz, mint lesz. Reméljük, hogy még sikerül ellentámadással kiverni őket. A posta nem tudom fog-e menni, majd meglátjuk. Tegnap elküldtem. Alázatos szolg. Zahu.”

Ez bizony elég rövid tájékoztatás volt.

Éjjel 11 órakor Pártos és Vágó hadnagyoktól az alábbi jelentést kaptam: „Jelentjük, hogy szürkületkor egy járőrrel átvizsgáltuk a 8. és 9. kaverna között a terepet és annak egész dróthálózatát. Előrehúzódtunk az ellenség legszélső drótakadályaig. A terep gondos átvizsgálása dacára semmi gyanús jelt nem észleltünk s az olasz árkok felől különös nesz nem volt hallható.”

18-án korán reggel ismét végigmentem az állásokon, egészen a jobbszárnyra. Szép enyhe tavaszi nap volt, embereink vidáman élvezték a kavernákat elhagyva, a friss tavaszi levegőt. A jobbszárny század tisztjeit éppen együtt találtam, kik persze nagy örömmel üdvözöltek. A jobbszárnyat mi egyébként a zászlóaljnál Hinterlandnak gúnyoltuk, mert távol voltak a mindig veszedelmesnek tartott 383-as magaslattól. Én elibük állva, azzal kezdtem, hogy: „hallottátok-e a legújabb újságot?”. Persze mind nagyon kíváncsian néztek rám, alig várták, hogy megszólaljak, én pedig csak ennyit mondtam: „Most olvastam az újságokban, hogy megkezdődött a 10. Isonzó-csata.” Persze, ők valami komoly jóhírt vártak és erre majd nekem estek.

Helyzetünk tarthatatlanságáról azonban már mindenképp meg voltunk győződve s igen kevesen gondoltak arra, hogy e bezárt gyűrűből ép bőrrel kijussunk. A legnagyobb elkeseredéssel fogadtuk este azt a hírt, hogy első állásainkat az éj folyamán ki kell üríteni és a második un. R. állást szálljuk meg. Este meg is kaptuk az erre vonatkozó parancsot, hogy éjjel 3—4 óra között a legnagyobb csendben hagyjuk el az állásunkat. Hogy ez milyen

feladat volt, azt megítélhetjük abból, hogy éjjel 12 órakor Vágó hadnagy az aknák és gránátvetőgépek elviteléhez 80 ember segítségét kérte.

Az elvonulás tényleg a legnagyobb csendben történt meg, anélkül, hogy az olaszok észrevették volna. 7—8 órakor az egész zászlóalj a Rohot patak völgyében — közel Griljeveihez — együtt volt és csak annyit tudtunk, hogy a további parancsot Bátén kapjuk meg (lásd 1. sz. vázlat).

A zászlóaljparancsnok az éj folyamán akart a zászlóaljjal elvonulni, ezt a várakozást én veszélyesnek tartottam, tehát kiadtam a saját felelősségemre a parancsot a századomnak d. e. 8 órakor, hogy „Irány a velünk szemben lévő Jelinek 652. és 747. ó- mögött levő Dragovice község, mindenki a saját maga által választott szakadéokban kapaszkodjék fel és a hegy túlsó oldalán, a községben gyülekezünk." Erre az én századom széteszlott s vezetésem alatt kapaszkodott a szakadékokban és vízmosságokban, sok helyen a kiálló fagyókerekbe kapaszkodva felfelé. Később a többi századok is követtek, úgy hogy d. u. 3 órára az egész zászlóalj a hegy túlsó oldalán volt.

Tehát szerencsésen kimenekültünk. Csak utólag gondoltunk vissza erre a szinte borzalmasan veszélyes és nehéz vállalkozásunkra. Jóformán magunk sem tudtuk, hogy jutottunk a 131. magasságú Rohot völgyéből a 747 magas Jelinek túlsó oldalára anélkül, hogy az olaszoktól csak egyetlen puskalövés kísérete volna veszélyes vállalkozásunkat.

A zászlóalj összes hadifelszerelését, akna- és gránátvetőjét, lángszóróját magával hozta. Egy szakaszvezető, ki a gépfegyver nagy páncélját hozta magával, ehhez még vagy 9 konzervdobozt is bepakolt kenyérsákjába. A páncél meg is érkezett, de a konzervek már nem voltak a tarisznyájában, mert útközben, — hogy a súlyos páncél cipeléséhez a megfelelő ereje is meglegyen, azt mind elfogyasztotta.

A gyülekezés után a zászlóalj hamarosan megérkezett rendeltetési helyére Bátéra, ahol senkit sem találva, előkészületeket tettünk az éjjelezésre.

Az előttünk harcban álló hadosztály parancsnoka valahogy tudomást szerzett rólunk, mert még az est beállta előtt parancsot kaptunk, hogy a zászlóalj az éj folyamán végrehajtandó ellentámadásra este 10 órakor vonuljon fel és a zászlóaljparancsnok a további parancs átvétele végett jelentkezzen.

Miután Steer százados zászlóaljparancsnok beteget jelentett, én átvettem a zászlóalj parancsnokságát és Zahuranecz hdgy, zászlóalj-segédtsizztel a hadosztályparancsnoknál jelentkeztem. Én azonnal jelentettem, hogy a zászlóalj alig néhány órája mászott át a Rohot völgyéből a 747 méteres Jelineken át s előzőleg a Pláva-i állásban harcolt, hol természetesen az offenzíva kezdete óta a legnagyobb izgalmon ment keresztül, rendes élelmezést sem kapott, kértem, hogy a zászlóaljat e feladatra ma még ne vegye igénybe. A hadosztályparancsnok parancsának végrehajtásától eltekintett, a zászlóalj visszament Bátéra, hol éjjelezett. A további parancsot itt harmadnap kaptuk meg, mely szerint a harcokból végleg kivontak és pihenőre hátrább rendelték bennünket.

Ezzel le is zárult teljesen a VI. népfölkelő zászlóalj háborús szereplése, mert pihenő alatt a szegedi 5. honvéd gyalogezred III-ik önálló népfölkelő gyalogzászlóaljába lett beolvasztva.

Hogy ennek a néhány napnak a történetét ma, majdnem két évtizeddel később ilyen részletesen meg tudtam örökíteni, azt annak köszönhetem, hogy az akkori jelentéseket és vázlatokat mint későbbi zászlóaljparancsnok magamhoz vettem, bár az oláhok 1919-ben a pusztán lévő lakásomat többször feldúlták, háborús emlékeimet szétszörták, egyes dolgokat mégis sikerült megmentenem.

Nem akar részemről szerénytelenség lenni, ha végül az én kitüntetési javaslatom szövegét mégis közlöm, elsősorban azért, mert ez a szöveg — nézetem szerint — élénk világot vet a zászlóalj teljesítményére és ennek a teljesítménynek a jelentőségére.

A kitüntetési javaslat hiteles szövegét a vitézzé avatásomhoz a hadi levéltárban szereztem meg, annak magyar fordítása a következő :

16986.

Csethe József, a VI/4. népf. gy. zlj.-nál beoszt, szkv-beli százados századparancsnok, ideigl. zlj.-parancsnok.

K. u. k. 121. Inf. Brigade.

Kitüntetési javaslata 28/5. 1917.

Az ellenség előtt tanúsított vitéz és eredményes magatartása elismeréséül :

Nevezett, mint a m. kir. VI/4. népf. gyalogzászlóalj helyettes parancsnoka egyrészt az ellenséges támadás eredményes visszaverésére irányuló alapos előkészületeivel, másrészt az 1917. május 12—20-ig tartó ütközetek alatt tanúsított csodálatraméltó nyugalma és jól megfontolt intézkedései által a 383. c -hoz közvetlenül csatlakozó Globna védőszakasz veszélyeztetett balszárnyán — mint ezen védőszakasz parancsnoka — az ellenség minden támadását visszaverte. Személyes vezetésével háromszor verték szét az erősen szétlőtt drótakadályok előtt csoportosuló ellenséget. Ennek köszönhető, hogy az állásainkba való betörés meghiúsult.

Midőn az első állást parancs folytán ki kellett üríteni, nevezett az át-csoportosítást oly példásan hajtotta végre, hogy az ellenség abból semmit nem vett észre. Az összes hadifelszerelés megmentése után, utolsóinak hagyta el az állást.

Ezen — a zászlóalj minden egyes tisztje által nagyrabecsült — tisztnek rendkívüli vitézsége valódi példaképe a legideálisabb katonai erényeknek.

3.0. V.k.r. hdm. a kardokkal.

1917. évi 96. sz. Rend. Közi.

Kouff Oberst

Brig. Kmdt.

K. A. Nr. 162.695.

A másolat hitelül! 1/4. oszt.

Budapest, 1925. évi március hó 28-án

M. kir. Hadtörténelmi Levéltár I. csoport Igazgatósága
Olvashatatlan aláírás, s. k.